

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL / IYUL / 7-SON,
I-QISM

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyul.
I-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

MHXS (IFRS) ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOT TUZISHNING KORXONA RENTABELLIGI VA TO'LOVGA QOBILIYATLILIGINI TAHLIL QILISHDAGI O'RNI.....	12
Urakova Maxsad Xakimovna	
QAYTA TIKLANMAYDIGAN RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISHDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING O'RNI.....	18
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
COMPARATIVE ANALYSIS OF DIGITAL FINANCIAL TECHNOLOGIES FOR CREDIT RISK PREDICTION AND MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA ANALYTICS.....	21
Kholdorov Sardor Umarovich	
O'ZBEKISTONDA AGROINVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	28
Yusupov Komaliddin Baxtiyor o'g'li	
O'ZBEKISTONDA NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAXSLAR UCHUN ICHKI TURISTIK MAHSULOTLAR TAHLILI.....	33
Zoxidov Firuz Faxritdinovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯМИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА.....	38
Эргашбаева Нилуфар Мухаммадсайфуллаевна	
MUSTAQIL TURISTLAR OQIMINI OSHIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA VA UNI O'ZBEKISTON SHAROITIGA MOSLASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	42
Muzaffarov Akmal Axmadovich	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ЧАТ-БОТОВ В СИСТЕМЕ РЕГУЛИРОВАНИЯ ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ	49
Ирматова Азиза Бахрамовна	
OROL BO'YI MINTAQASIDA YASHIL IQTISODIYOT ASOSIDA AGROTURIZMNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	56
Akramova Feruza	
RECENT MEDICAL TOURISM RESEARCH IN THE WEB OF SCIENCE CORE COLLECTION	68
Hao Xiaohui	
HARBIY XIZMATCHILARNI KIYIM-KECHAK BILAN TA'MINLASHDA ILG'OR XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASIDAN O'ZBEKISTONDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	76
Omonov Usmonqul Raxmonqul o'g'li	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA OSHIRISHNING ZAMONAVIY IQTISODIY MEXANIZMLARI	83
Inobatov Abror Boshlarovich	
КОММУНАЛЬНАЯ ИНФРАСТРУКТУРА И МЛАДЕНЧЕСКАЯ СМЕРТНОСТЬ: ЭМПИРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПО РЕГИОНАМ УЗБЕКИСТАНА ЗА 2012–2024 ГОДЫ.....	92
Мамбетсапаев Курбанияз Айниязович	
АНАЛИЗ ФАКТОРОВ ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ	97
Ташмухамедова Карима Саматовна	
СУТЬ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	104
Тарават Абдул Салам	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ASOSIY KAPITALGA KIRITILGAN INVESTITSIYALAR MANBALARI RIVOJLANISHINING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI.....	112
Ibadullayev Dilshad Ibragimovich	

BARQAROR SHAHARSOZLIKNI TA'MINLASHDA TRANSPORT INFRATUZILMASINING EKOLOGIK VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	117
Permatov Ilxomjon Juraboyevich	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR SHAHARSOZLIKNI HUQUQIY ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH	121
Inoyatova Gulnoz Kadamovna	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK OMILLARNING BINOLAR YEMIRILISHIGA TA'SIRINI KOMPLEKS BAHOLASH VA ULARNI KAMAYTIRISH USULLARI (TOSHKENT SHAHRI MISOLIDA).....	125
Turabova Shodiya Anvarjon qizi	
MHXSDA TUSHUM VA MOLIVAVIY INSTRUMENTLAR BO'YICHA PUL MABLAG'LARI OQIMINI HISOBGA OLISH	132
Eshonqulov Akmal Qudratovich	
BOJXONA IMTIYOZLARINING DAVLAT BYUDJETI DAROMADLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	138
Latipov Jahongir Shavkatovich	
O'ZBEKISTONDA XUSUSIY TA'LIM TIZIMIDA KADRLAR NOMUTANOSIBLIGI TENDENSIYALARI	144
Raxmatxo'jayev Axrolxo'ja Akmal o'g'li	
EKOLOGIK TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR VA INNOVATSION USULLARNING SAMARADORLIGI.....	150
Usmanova Gulida Valiyevna	
BUXORO VILOYATIDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI TARMOQLARARO IQTISODIY SAMADORLIGI EKONOMETRIK TAHLILI	156
Nazarov Nazar G'ulom o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KO'CHMAS MULK BOZORIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	163
Sadikova Dildora Abdulla qizi	
MAHALLALARDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH EKOTIZIMINING FUNKSIONAL BOG'LIQLIGI.....	167
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫМИ ФИНАНСОВЫМИ ОПЕРАЦИЯМИ	172
Исмоилова Жасмина Ильхом кизи	
SANOAT KLASSTERLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INNOVATSION FAOLIYATGA TA'SIRI	178
Mamadaliyev Anazxon Ziyodillayevich	
XIZMATLAR SOHASIDA KICHIK BIZNES KORXONALARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	183
Ulmasova Oygul Baxtiyorovna	
BIOLOGIK RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHDA INNOVATSION BOSHQARUV USULLARI.....	188
Babadjanov Akmal Shuxratovich	
ZAMONAVIY JAMIYATDA AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISH MEXANIZMLARI.....	193
Xudoyberdiyev Norbek Komiljon o'g'li	
O'ZBEKISTON KONTEKSTI: IQLIM O'ZGARISHI, OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI VA MOSLASHTIRISH SIYOSATLARI	198
Haydarov Ibrohimxon Abbosxon o'g'li	
TOVAR YETKAZIB BERISH ZANJIRI VA BOJXONA NAZORATINI BOSHQARISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	202
Kilichov Nazar Bafoevich	

TA'LIM XIZMATLARI VA ULARNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	208
Yusupova I.R.	
OROLBO'YI HUDUDLARINING IJTIMOIIQTISODIY SALOHİYATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA USTUVOR RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	212
Dosnazarov Kallibek Kalbayevich	
ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЙ НА ФОРМИРОВАНИЕ ДОХОДОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА	222
Айтмуратов Кутлымурат Жалгасович	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALAR UCHUN KORPORATIV BOSHQARUV BO'YICHA IQTISODIY HAMKORLIK VA TARAQQIYOT TASHKILOTI (IHTT)NING YETAKCHI TAMOIYILLARINI O'ZBEKISTON AMALIYOTIGA JORIY ETISH YO'NALISHLARI	227
Jumadullayeva Durdona Shuxrat qizi	
TURIZM SOHASIDA KLASTERNI SHAKLLANTIRISH ASOSIDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	233
Abdurayimov O'ktam Abdug'ani o'g'li	
EKOLOGIYAGA OID HUQUQBULARLIKLAR TARKIBI	240
Majidova Shaxnoza Rustam qizi	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH VA MUAMMOLI KREDITLAR MUAMMOSI: TAHLIL VA YECHIMLAR.....	244
Qurbonov Ilhom Jumaqulovich	
AGROTADBIRKORLIKDA OMILLAR SARFI ASOSIDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH HAJMINING OSHISHIGA TA'SIRINI HUDUDIY BAHOLASH.....	248
Qurbonov Alisher Boboqulovich	
ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS IN THE IMPLEMENTATION OF INTERNAL STANDARDS IN AUDIT FIRMS OF UZBEKISTAN AND THEIR IMPACT ON THE QUALITY OF AUDIT SERVICES	256
Kamola Bobonarova	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONA MENEJMENTIDA AXBOROT TEKNOLOGIYALARINING NAZARIY ASOSLARI.....	262
Zohidov Jamshid Botirxonovich	
SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO TAJIRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI.....	267
Hakimov Ulug'bek Furqat o'g'li	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATI VA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	272
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
MILLIY HUNARMANDCHILIK SOHASINI HUDUDIY RIVOJLANTIRISHNING INTEGRAL BOSHQARUV MODELI VA UNI BAHOLASH	279
Yaxshiliqov Sardor Rustam o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SOLIQ SIYOSATINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: EKONOMETRIK TAHLIL.....	288
H.S. Bobojonov	
OLIY TA'LIM TIZIMIGA XORIJIY INVESTITSİYALAR JALB QILISHNING USLUBIY ASOSLARI.....	294
Mamanazarov A.A.	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATINI BOSHQARISH VA ISHLAB CHIQRISH XAVFSIZLIGI TA'MINLASHNING METODOLOGIK JIHLATLARI.....	299
Gulmatov Sunnatillo Nurillayevich	
BIOLOGIK AKTIVLAR SINTETIK VA ANALITIK HISOBINI TASHKIL ETISHDA ISHCHI HISOBVARAQLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	308
Axmetova Salima Seytovna	

HUDUD IQTISODIYOTIGA "YASHIL INVESTITSİYALAR"NI JALB QILISH MEXANIZMLARINING USLUBIY JIHATLARI.....	313
To'xtayev Maqsud Mansurovich	
TURIZM SOXASIDA XIZMATLAR SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	321
Suyunov R.G'.	
SOLIQ MA'MURCHILIGI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARINING JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	326
Turdaliyev Eldor Sho'xratjon o'g'li	
AGROKLASTERLAR FAOLIYATINI RAQAMLI BOSHQARUV MEXANIZMLARI ASOSIDA SHAKLLANTIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH.....	334
Berdiyev Abdumalik Hakimovich	
AHOLI DEMOGRAFIK JARAYONLARINI STATISTIK TADQIQ ETISHDA KUZATUVLARNING O'RNI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	340
Siroj Zarina Rustambekovna	
MECHANISMS FOR INCREASING THE EFFECTIVENESS OF USING ISLAMIC FINANCE INSTRUMENTS IN SMALL BUSINESS DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN.....	347
Toshxo'jayev Abduqodirxon Abdulmanurxon ugli	
KORPORATIV BOSHQARUVNING IQTISODIY MAZMUNI VA QURILISH KORXONALARI FAOLIYATIDAGI INSTITUTSIONAL AHAMIYATI	354
G'iyosov Ilxom Karimovich	
FORECASTING OF AGRICULTURAL PRODUCTION INDICATORS IN SURKHANDARYA REGION USING THE ARIMA MODEL.....	361
Abdurayimov Kamoliddin Khurram oglu	
BARQAROR HOSILDORLIKNI TA'MINLASHNING IQTISODIY YONDASHUVLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	369
Turayeva Gulizahro	
INNOVATION EKOTIZIMDA FAN-TA'LIM-ISHLAB CHIQUV INTEGRATSIYASINING IQTISODIY JIHATLARI	374
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
INSON KAPITALIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INTEGRAL INDEKSINI SHAKLLANTIRISH VA UNING HUDUDIY IQTISODIY O'SISHNI BAHOLASHDAGI AHAMIYATI.....	378
Yusubboyeva Dinora Qudrat qizi	
OHAK TOSH QAZIB OLISH JARAYONIDA ATROF MUHITDAGI ZARARI VA OLDINI OLISH.....	386
Kaxorov Ulug'bek	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK LOYIHALARIDA MOLIVAVIY RISKLARNI BAHOLASH VA BOSHQARISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA XALQARO YONDASHUVLAR (2019-2025 YILLAR)	389
Abdukarimov Akbar G'anisherovich	
KORXONALAR FAOLIYATINI INNOVATION RIVOJLANTIRISHNI IMITATION MODELLASHTIRISH.....	393
Raximov Azizbek Zokirovich	
OROLBO'YI MINTAQASIDA YOSHLAR TADBIRKORLIGI VA TA'LIM XIZMATLARI SIFATINING TAHLILI.....	400
Raxmanov Raxmanbergan Abdullaevich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ORQALI ISHLAB CHIQUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	404
Kodirova Xurshida Ismoilovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA INNOVATION MENEJMENT TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI	409
Yusupov Ulug'bek Shukurullayevich	
Omonov Abdurazzoq Komil o'g'li	

KREATIV IQTISODIYOT VA BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNI BAHOLASH.....	416
Xamidova Soro	
Toshpulatova Laylo	
DIGITALLY-ENABLED COMMUNITY AGRITOURISM AS A PATHWAY TO RURAL INCOME IN THE ARAL SEA REGION: A CONCEPTUAL APPROACH.....	423
Mariya Bekimbetova	
SIFAT MENEJMENTI TIZIMIGA INTEGRATSIYALASHGAN XODIMLARNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	427
Qurbonova Dilafruz Anvarjon qizi	
SANOAT ZONALARIDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INFRATUZILMAVIY RESURLARNI BOSHQARISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI.....	431
Arifbayev Bobir Dilshodovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSİYALARNI SUG'URTALASHDAGI AMALIY MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH ISTIQBOLLARI	439
Kengesbaeva Suliuxan Maxsetbay qizi	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSİYALARNI SUG'URTALASHDAGI AMALIY MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH ISTIQBOLLARI

Kengesbaeva Suliuxan Maxsetbay qizi
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Moliya, pul muomalasi va kredit ixtisosligi bo'yicha 1-bosqich
doktoranti
E-mail: suliukhankengesbaeva@gmail.com
ORCID: 0009-0006-2734-8981

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada xorijiy investitsiyalarni jalb qilish hamda ularni siyosiy va iqtisodiy risklardan himoya qilishda sug'urta tizimining o'rnini tahlil qilinadi. Investitsion muhit barqarorligini ta'minlash, investorlar ishonchini oshirish va milliy iqtisodiyotga xorijiy kapital oqimini jadallashtirishda sug'urta mexanizmlari muhim ahamiyatga ega. Maqolada xalqaro sug'urta tajribasi, xususan, Ko'p tomonlama investitsiyalarni kafolatlash agentligi (MIGA) faoliyati hamda xorijiy investitsiyalarni sug'urtalashning huquqiy-iqtisodiy asoslari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida investitsiyalarni sug'urtalash bozorining holati va mavjud muammolar tahlil qilinib, sug'urta tizimini xalqaro andozalar asosida takomillashtirish bo'yicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: xorijiy investitsiyalar, sug'urta bozori, siyosiy risklar, iqtisodiy barqarorlik, MIGA, investitsiya kafolati, risklarni boshqarish, eksport-import.

Abstract. This article analyzes the role of the insurance system in attracting foreign investment and protecting it against political and economic risks. Insurance mechanisms are of particular importance in ensuring the stability of the investment environment, strengthening investor confidence, and accelerating the inflow of foreign capital into the national economy. The article examines international insurance practices, particularly the activities of the Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA), as well as the legal and economic foundations of foreign investment insurance. It also analyzes the current state of the investment insurance market in the Republic of Uzbekistan and its existing challenges and develops practical proposals and recommendations for improving the insurance system in accordance with international standards.

Keywords: foreign investment, insurance market, political risks, economic stability, MIGA, investment guarantee, risk management, export-import.

Аннотация. В данной научной статье анализируется роль системы страхования в привлечении иностранных инвестиций и их защите от политических и экономических рисков. Страховые механизмы имеют важное значение для обеспечения стабильности инвестиционной среды, повышения доверия инвесторов и ускорения притока иностранного капитала в национальную экономику. В статье рассмотрен международный опыт страхования, в частности деятельность Многостороннего агентства по гарантиям инвестиций (MIGA), а также правовые и экономические основы страхования иностранных инвестиций. Кроме того, проанализированы современное состояние рынка страхования инвестиций в Республике Узбекистан и существующие проблемы, а также разработаны практические предложения и рекомендации по совершенствованию системы страхования на основе международных стандартов.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, страховой рынок, политические риски, экономическая стабильность, MIGA, инвестиционные гарантии, управление рисками, экспорт-импорт.

KIRISH

Global iqtisodiyot integratsiyalashuvi sharoitida har bir mamlakat o'z milliy iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish va barqaror iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlash maqsadida xorijiy kapitalni jalb etishga intiladi. Xorijiy investitsiyalar nafaqat moliyaviy resurslar manbai, balki yangi texnologiyalar, innovatsion boshqaruv tajribasi va xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatini taqdim etuvchi muhim omildir [1]. Biroq kapital harakati doimo turli xil iqtisodiy va siyosiy risklar bilan bog'liq bo'lib, investorlar uchun asosiy maqsad nafaqat foyda olish, balki kiritilgan mablag'larning xavfsizligini ta'minlash hisoblanadi.

Rivojlanayotgan va o'tish davri iqtisodiyotiga ega bo'lgan mamlakatlarda xorijiy investorlar duch keladigan risklar darajasi ancha yuqori bo'lishi mumkin [2]. Siyosiy beqarorlik, ekspropriatsiya (mulkning davlat tomonidan tortib olinishi), valyuta konvertatsiyasidagi cheklovlar, urush va fuqarolik tartibsizliklari, shuningdek, shartnoma majburiyatlarining hukumatlar tomonidan bajarilmasligi kabi holatlar xorijiy investitsiyalar oqimiga to'g'ridan-to'g'ri salbiy ta'sir ko'rsatadi. Mana shunday sharoitda xorijiy investitsiyalarni sug'urtalash tizimi investorlar risklarini minimallashtiruvchi va investitsion muhit jozibadorligini oshiruvchi universal bozor mexanizmi sifatida namoyon bo'ladi [3].

O'zbekiston Respublikasida ham so'nggi yillarda iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, qulay investitsiya muhitini yaratish va xorijiy sarmoyadorlarni jalb etish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. O'zbekistonda xususiy mulk daxlsizligini ta'minlash va investorlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan [4]. Shu bilan birga, milliy sug'urta bozorining investitsion risklarni qoplash imkoniyatlarini xalqaro talablar asosida yanada rivojlantirish zarur. Shu sababli xorijiy investitsiyalarni sug'urtalash tizimini takomillashtirish, sug'urta kompaniyalarining kapitallashuv darajasini oshirish va xalqaro qayta sug'urta bozorlariga integratsiyalashuv masalalari dolzarb hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va ularni sug'urtalash orqali risklarni boshqarish masalalari uzoq yillardan buyon ko'plab xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan tadqiq etib kelinmoqda. Investitsion risklar nazariyasi va ularni sug'urtaviy himoya qilish mexanizmlari bo'yicha G'arb iqtisodchilari, jumladan, P. Krugman, J. Stiglits va F. Knight o'zlarining fundamental asarlarida risk va noaniqlik sharoitida kapital harakati qonuniyatlarini ochib berganlar [1–3]. Ularning fikricha, sug'urta tizimi noaniqlik darajasini pasaytirish orqali kapitalning transchegaraviy oqimini rag'batlantiradi.

Investitsiyalarni siyosiy risklardan sug'urtalash va bu borada xalqaro tashkilotlarning roli masalalari xalqaro iqtisodiy munosabatlar doirasida keng o'rganilgan. Xususan, Jahon banki guruhi tarkibiga kiruvchi Ko'p tomonlama investitsiyalarni kafolatlash agentligi (MIGA) tadqiqotlarida siyosiy risklarni sug'urtalash rivojlanayotgan davlatlarga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilishga ko'maklashuvchi samarali vositalardan biri sifatida baholangan [5].

Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH) mamlakatlari va mahalliy olimlar doirasida ham ushbu yo'nalishda qator ilmiy ishlar olib borilgan. Masalan, L. A. Moiseeva o'zining investitsiyalarga bag'ishlangan o'quv qo'llanmalarida xorijiy investitsiyalar infratuzilmasini rivojlantirish va ularni sug'urtalash tizimining tashkiliy-huquqiy mexanizmlarini tahlil qilgan [6]. O'zbekistonlik olimlardan A. V. Vahobov va A. S. Jo'rayevlar soliq va moliya tizimi doirasida investitsion faollikni oshirish masalalarini tadqiq etgan bo'lsalar, sug'urta bozorini rivojlantirish borasida milliy iqtisodchilarimiz sug'urta xizmatlari turlarini kengaytirish va xorijiy kapital ishtirokidagi sug'urta kompaniyalari rolini oshirish zarurligini ta'kidlaydilar [7]. Biroq aynan xorijiy investitsiyalarni milliy va xalqaro darajada sug'urtalash mexanizmlarining o'zaro integratsiyasi hamda raqamli texnologiyalarni (FinTech) ushbu sohaga joriy etish masalalari hali ham yetarlicha to'liq yoritilmagan va qo'shimcha tadqiqotlarni talab etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotni olib borishda ilmiy bilishning obyektivlik, tizimlilik, izchillik va qiyosiy tahlil metodlaridan keng foydalanildi. Xorijiy investitsiyalarni sug'urtalash tizimining hozirgi holatini baholash maqsadida statistik ma'lumotlar guruhlashtirildi va dinamik tahlil o'tkazildi. Tizimli yondashuv asosida xorijiy investorlar duch keladigan risklar tasniflandi va ularni bartaraf etishda amaldagi milliy sug'urta qoplamalari darajasi o'rganildi.

Shuningdek, xalqaro tajribani o'rganish doirasida MIGA va boshqa yetakchi xalqaro sug'urta tashkilotlarining uslubiy yondashuvlari qiyosiy-huquqiy va iqtisodiy jihatdan tahlil qilindi. Olingan natijalar asosida mamlakatimiz iqtisodiyotiga mos keladigan sug'urta modellarini shakllantirish bo'yicha ekonometrik modellashtirish prinsiplaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, xorijiy investitsiyalarni sug'urtalash tizimi, asosan, ikki darajada amalga oshiriladi: milliy sug'urta tashkilotlari hamda xalqaro kafolat agentliklari tomonidan. O'zbekiston sug'urta bozorida faoliyat ko'rsatayotgan kompaniyalar tomonidan xorijiy investitsiyalarni sug'urtalash, asosan, an'anaviy mulkiy sug'urta yoki qurilish-montaj risklarini sug'urtalash shaklida amalga oshirilmoqda. Biroq investorlar uchun muhim hisoblangan siyosiy risklarni, jumladan, konvertatsiya cheklovlari, urush xavfi va qonunchilikdagi kutilmagan o'zgarishlarni qoplash uchun milliy sug'urta kompaniyalarining moliyaviy imkoniyatlari yetarli darajada shakllanmagan.

1-jadval

Xorijiy investitsiyalarni sug'urtalashda asosiy risk turlari va ularni qoplash mexanizmlari¹

Risk turi	Tavsifi va iqtisodiy ta'siri	Xalqaro amaliyot (MIGA) bo'yicha yechim	O'zbekiston bozoridagi holat
Valyuta transferi riski	Investorning o'z foydasini xorijiy valyutaga erkin konvertatsiya qila olmasligi va chet elga o'tkaza olmasligi.	100 foizgacha sug'urta qoplamasi va valyuta ayirboshlash kafolati beriladi.	Qisman tartibga solingan, ammo yirik hajmdagi investitsiyalar uchun uzoq muddatli kafolatlar yetishmaydi.
Ekspropriatsiya riski	Investor mulki yoki aktivlariga egalik qilish, ulardan foydalanish yoxud ularni tasarruf etish huquqining davlat organlari qarorlari asosida to'liq yoki qisman cheklanishi.	Ko'rilgan zararni qoplash va xalqaro arbitraj qarorlari asosida sug'urta to'lovlari amalga oshirish.	Konstitutsiyaviy kafolatlar mavjud, biroq sug'urta kompaniyalarining bunday polislar berish amaliyoti shakllanmagan.
Urush va fuqarolik tartibsizliklari	Qurolli mojarolar, terrorchilik harakatlari va fuqarolik tartibsizliklari natijasida investor aktivlarining shikastlanishi yoki faoliyatning to'xtashi.	Biznes faoliyatining to'xtab qolishi natijasida yuzaga kelgan bilvosita zararlarni ham qoplash.	Fors-major holatlari sifatida shartnomalarda ko'rsatiladi, ammo sug'urta to'lovlari amaliyoti juda kam.
Shartnoma majburiyatlarini bajarmaslik	Davlat yoki davlat organlari tomonidan investor bilan tuzilgan bitimlar shartlarining buzilishi.	Arbitraj qaroridan so'ng to'lovlarni amalga oshirish kafolati.	Tegishli huquqiy mexanizmlar mavjud, biroq sug'urta tizimi orqali moliyaviy himoya qilish amaliyoti yetarlicha rivojlanmagan.

Tahlillar xorijiy investitsiyalarni siyosiy va tizimli risklardan sug'urtalash amaliyotining mamlakatimizda nisbatan cheklanganligini ko'rsatadi. Mazkur holat investitsiyalarni sug'urtalash tizimini yanada takomillashtirish zarurligini tasdiqlaydi.

O'zbekistonda xorijiy investitsiyalarni sug'urtalash ko'lamining nisbatan cheklanganligi bir qator moliyaviy, institutsional va tashkiliy omillar bilan bog'liq. Birinchidan, mahalliy sug'urta kompaniyalarining ustav kapitalari va moliyaviy barqarorligi yirik investitsion loyihalarni mustaqil ravishda sug'urtalashga imkon bermaydi. Bunday sharoitda qayta sug'urta (Reinsurance) mexanizmlaridan foydalanish zarur, biroq xalqaro qayta sug'urta kompaniyalari bilan aloqalar hali ham yetarlicha rivojlanmagan.

Ikkinchidan, sug'urta bozorida raqamli moliya texnologiyalarining yetarli darajada joriy etilmaganligi sug'urta risklarini tezkor baholash jarayonini qiyinlashtiradi. Blokcheyn va aqlli shartnomalar asosida sug'urta polislarini rasmiylashtirish hamda risklarni diversifikatsiya qilish investorlar uchun shaffoflikni oshirishga xizmat qilishi mumkin. Shuningdek, xorijiy investitsiyalarni siyosiy risklardan sug'urtalashga oid normativ-huquqiy bazani yanada takomillashtirish xorijiy sug'urta tashkilotlarining milliy bozorga kirib kelishi uchun qulay sharoit yaratadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan ilmiy tadqiqotlar va xalqaro tajriba tahlili asosida O'zbekiston Respublikasida xorijiy investitsiyalarni sug'urtalash tizimini takomillashtirish bo'yicha quyidagi amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

Davlat-xususiy sheriklik asosida Maxsus investitsion sug'urta jamg'armasini tashkil etish: Ushbu jamg'arma davlat tashkilotlari va yirik xalqaro sug'urta kompaniyalari ishtirokida tashkil etilib, xorijiy investorlarga, avvalo, siyosiy risklar bo'yicha kafolatlar taqdim etishga ixtisoslashtirilishi lozim.

¹ Manba: MIGA ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

MIGA va boshqa xalqaro kafolat agentliklari bilan integratsiyani chuqurlashtirish: mahalliy sug'urta kompaniyalarining xalqaro miqyosdagi reytinglarini oshirish orqali yirik loyihalarni birgalikda (co-insurance) sug'urtalash amaliyotini yo'lga qo'yish.

Sug'urtada raqamli texnologiyalarni (InsurTech) qo'llash: risklarni baholash tizimini avtomatlashtirish, investorlar uchun masofaviy sug'urta xizmatlarini ko'rsatish va blokcheyn tizimini joriy etish orqali shaffoflikni oshirish.

Qonunchilik bazasini takomillashtirish: investitsiyalarni sug'urtalash sohasidagi normativ-huquqiy asoslarni rivojlantirish, investorlar huquqlarini himoya qilish hamda sug'urta to'lovlarini amalga oshirish mexanizmlarini aniq belgilash.

Xulosa qilib aytganda, xorijiy investitsiyalarni sug'urtalash tizimini takomillashtirish O'zbekiston iqtisodiyotiga uzoq muddatli va barqaror strategik investitsiyalarni jalb etishga xizmat qiluvchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Krugman, P. R., Obstfeld, M., & Melitz, M. J. (2022). *International Economics: Theory and Policy* (12th ed.). Pearson.
2. Stiglitz, J. E. (2017). *Globalization and Its Discontents Revisited: Anti-Globalization in the Era of Trump*. New York: W. W. Norton & Company. 528 p.
3. Knight, F. H. (2006). *Risk, Uncertainty and Profit*. Mineola, NY: Dover Publications.
4. Mirziyoyev, Sh. M. (2022). O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasi. 2022-yil 20-dekabr. URL: <https://president.uz/oz/lists/view/5774>
5. Nebe, M., Economou, P., & Abruzzese, L. (2024). *Shifting Shores: FDI Relocations and Political Risk*. Washington, DC: Multilateral Investment Guarantee Agency, World Bank.
6. Moiseeva, L. A. (2023). *Inostrannye investitsii: uchebnoe posobie*. Nashr joyi va nashriyoti ko'rsatilmagan.
7. Vahobov, A. V., & Jo'rayev, A. S. (2009). *Soliqlar va soliqqa tortish: oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik*. Toshkent: Sharq. 448 b.
8. Ibroximov, N. I. (2025). Raqamli moliya (FinTech) vositalari yordamida xo'jalik subyektlari barqarorligini mustahkamlash. *Atrof-muhitni asrash va yashil iqtisodiyot: konferensiya materiallari*. Namangan.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 7/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>